

SZENT ISTVÁN ORSZÁGA ÉS A MAI MAGYARORSZÁG

**Előadási és megbeszélési vázlatok az Actio Catholica
helyi szervei és a katolikus egyesületek számára**

Közreadja

az

Actio Catholica Országos Elnöksége

Budapest, 1939.

Elöljáróban.

Jelen „vezérfonal“-at senki se minősítse az Actio Catholica hivatalos programjának! Nem tartalmazza tehát a katolikus kívánságok hiánytalan összeállítását. Csupán néhány égetően időszerű kérdésre kíván választ adni. Legfőbb célja az, hogy a „Szent István országát“ tárgyaló tanfolyamokhoz és előadásokhoz anyagot, vezérlő gondolatokat nyújtson.

A „vezérfonál“ nem polemikus természetű. Nem támad, sem irányokat, sem politikai mozgalmakat, még kevésbbé személyeket. Katekizmuszerű alakját azért választottuk, hogy világossá tegyük mindenki előtt. Az ellenvetésekre csak azért adunk választ, hogy ezáltal a pozitív tételek megértése annál könnyebb legyen.

Az anyag előadásánál a jelen körülmények között kerültünk minden polémiát, különösen a támadó természetűeket. Eszméket akarunk kitisztítani, keresztény alapokon nyugvó közgondolkodást támasztani. E célt nem szolgálja a harc, a polémia, emberek, mozgalmak vagy pártok kifejezett megtámadása. Gondosan kerülendő tehát a támadó él, azért az ellenvetésekre való kitérés is — ahol ezek szükségessége fennforog — úgy történjék, hogy általuk a katolikus álláspont kidomborítását még jobban biztosítsuk.

Szent István bölcsesége vezérelje mindazokat, akik országának védelmére, megerősítésére és kifejlesztésére szót fognak emelni.

Az A. C. Országos Elnöksége.

Bevezető.

Sajátszerű forrongás tartja ma lázban a nemzetet. Jelzavak röpködnek a levegőben, izgalmas kifakadások hangzanak el s gyökeres nézeteltérések mutatkoznak az emberek gondolkodásában arra nézve, mily irányban haladjon a nemzet s keresse jövő boldogulását. A zűrzavart felhasználva álpróféták és álmessiások egész raja jelentkezik szóhoz s türelmetlen, komolytalan mozgolódásával, felelőtlen ígértetésével, földalatti szervezkedéseivel csak növeli a zűrzavart és nyugtalanságot.

Ezeknek a nézeteltéréseknek és mozgolódásoknak legmélyén *részben téves és veszedelmes felfogások* rejlenek, a közvélemény előtt tisztázatlan elvi kérdések, amelyeknek megoldatlansága játssza a voltaképeni kórokozó szerepét társadalmunk mai láz-állapotában.

Ezeket a megoldatlan elvi kérdéseket végre már széles arányokban s az egész katolikus közönség bevonásával keresztény alapon tisztázni kellene, nehogy még a mi sorainkban is zavart, békétlenséget és bomlást okozzanak. A Katolikus Akció és annak helyi szervei csak akkor teljesítik hivatásukat, ha az ilyen sorsdöntő órákban nem állanak félre tétlenül, hanem a krisztusi igazság örök szövéténekével rávilágítanak azokra a kérdésekre, amelyek ma a tömegek lelkét háborgatják.

A Katolikus Akció nem foglalkozik politikával, de a nemzeti élet erkölcsi alapjainak elvi tisztázása nem is politika. A Katolikus Akció nem kérdezi, ki milyen párthoz tartozik, de joggal megkívánja minden katolikustól, hogy katolikus és krisztusi szempontok szerint tudjon gondolkozni a szőnyegen fekvő nagy korkérdésekről és semmiféle fogalmi

zűrzavar vagy megtévesztő jelszó kedvéért ne árulja el a krisztusi zászlót s ne térjen le a katolikus igazság örök-
érvényű és tiszta útjairól.

Magá a Gondviselés adja kezünkbe az irányító jel-
szót. A Szent István-jubileumot követő évben a Katolikus
Akciónak évi vezényszava ez: „Szent István országa és a mai
Magyarország”. Keresve sem találhatnánk jobb kiinduló-
pontot az eszmék tisztázására. Hiszen amit mi akarunk, nem
egyéb, mint az országépítő szent Király művének védelme,
megőrzése és folytatása. A Szent István-év éppen azokat
az alappilléreket akarja szilárdítani, amelyeken Szent István
nemzetünket mint európai kultúrországot felépítette. *Meg
akarjuk-e őrizni Szent István örökségét az utókor számára?*
Vagy eltűrjük-e, hogy éretlen újpogányok és zavarosban
halászó elemek új Mohácsot, új Trianont, talán újszerű
bolsevizmust csempésszenek be Szent István örökébe?

Ez a kérdés és Szent István évében népünk és a
nyilvánosság előtt erre kell mindenekelőtt választ adnunk.
Azért minden községben és városban, minden Akció Katolika-
szervezetben rá kell vezetnünk közönségünket arra, hogy az
igazi *szentistváni gondolatot helyesen fogja fel*, attól semmi-
képen el ne kanyarodjék és semmiféle cselvetésnek kedvé-
ért se az esztelen felforgatás, se a szükséges reformoktól
való maradi és önző húzódozás útján ne gátolja az ország
boldogulását.

Ebben a felvilágosító munkában akkor sem szabad
késlekednünk vagy meghátrálnunk, ha némelyek azt az át-
látszó ellenvetést hánytorgatják, hogy nos igen, az Egyház
„megijed a modern eszmeáramlatoktól” s a reformot sür-
gető szociális mozgalmaktól, megijed főleg bizonyos külföldi
eseményeknek esetleg nálunk is bekövetkezhető utánzásá-
tól s azért száll szembe egy különben egészséges és szük-
séges áramlattal. Ez az ellenvetés teljes valótlanosság. *Az Egy-
ház nem száll semmivel sem szembe, ami csakugyan jó és
szükséges*, ami egészséges reformokat és jobb magyar jövőt
jelent. De éppen az egészséges reformok s a jobb magyar
jövő érdekében szembe kell szállni férfiasan minden olyan
törekvéssel, amely esetleg a kezdeményezők jószándéka

ellenére is csak árt és rombol s a nemzetet komoly veszélynek teheti ki.

A következőkben megkíséreljük röviden és vázlatosan előadni azokat a szempontokat, amelyek a mai korszerű kérdések elvi megvilágításánál irányadóul szolgálhatnak.

Tartalom.

I. Szent István országa.

1. Mit jelent ez a szó: Szent István országa?
2. Mi volt Szent István király életműve?
3. Mi által érte el Szent István az ő csodálatos eredményeit?
4. Miben lehet mai Magyarországunk Szent István országához hasonló?
5. Mivel erősíthetjük keresztény hitéletünket?
6. Mivel mozdítjuk elő a nemzet keresztény művelődését?
7. Mivel szilárdíthatjuk meg a keresztény királyság és államiság épületét?
 - a) *„De hiszen Szent István maga is forradalmár volt.”*
 - b) *„Sok példa van arra, hogy éppen a forradalom emeli fel a nemzeteket.”*
 - c) *„De ha az ország vezetői évtizedek óta halogatják a szükséges reformokat? Ilyenkor erőszakkal kell eltolni őket az útból.”*
 - d) *„Ha törvényes tényezők nem segítenek az ország bajain, akkor nincs más hátra, mint a nemzeti forradalom.”*

II. A szentistváni keresztény állameszme.

1. Mi volt Szent István országépítő lángelméjének legmélyebb gondolata?
2. Mi tehát nekünk magyaroknak a szentistváni kereszténység?
 - a) *„Mi is akarjuk a kereszténységet, de nem a papi uralmat!”*
 - b) *„A papság egyenjogúsítja magát Krisztussal?”*
 - c) *„A kereszténység csak a másvilágra mutat s a földi életet elhanyagolja!”*
 - d) *„De nem hirdet-e a kereszténység világmegvetést?”*

- e) „A papolásból és imádkozásból azonban nem élünk meg!”
- f) „Az Egyháznál mindig az a veszély, hogy az államnak fölébe akar kerekedni. Ezért van az, hogy az Egyházat számos államban kiszorították a nemzeti élet irányításából.”
- g) „Az állam mint végső jogforrás az Egyház felett áll; hiszen az Egyháznak is csak annyi joga van, amennyit az államtól kap!”
- h) „Valamikor hasznos lehetett az Egyház közeli bevonása az akkor még kezdetleges állami életbe, de ma jobb lenne, ha az Egyház nem ártaná bele magát a világi és állami ügyekbe.”
- i) „Azért mégsem helyes, ha a papok politizálnak.”
- j) „Nagyon helyesen teszi az állam, ha a politikai katolicizmust kiszorítja a közéletből.”

3. Használ-e a népeknek az Egyház közéleti szereplése?

4. „A mai helyzetben a totális államrendszereké a jövő.”

- a) „Ma szociális reformok kellene, azt pedig a kereszténység nem adja meg.”
- b) „De hiszen az Egyház tehetetlen; erre vall, hogy még a világháborút sem tudta megakadályozni.”

III. Szent István országa a szociális kereszténység országa.

1. Szociális lelkület.

2. Mire kötelez a társadalmi igazságosság?

3. Mikép lehet elérni az ország szociális újjáalakítását?

- a) „Szent István az egyházi vagyont az állam vagyonából alapította, az tehát ma is az államé.”
- b) „Az fizesse a papot és az Egyházat, akinek szüksége van rá.”
- c) „Szent István az egyházi vagyont azért létesítette, hogy abból a főpapok bandériumokat állítsanak ki.”
- d) „Amikor olyan szegény az ország és annyi benne a nincstelen, akkor nincs értelme annak, hogy ilyen óriási vagyon legyen egy-egy egyházi ember kezén.”
- e) „Az egyházi vagyon nagyrészt földbirtok, amely úgysem hoz sokat; viszont a kisemberek földéhségét csak a nagybirtok gyökeres leépítésével lehet megszüntetni.”
- f) „Mégis jobb külön választani az Egyházat az államtól. Ez a modern haladás jelszava: szabad Egyház a szabad államban.”

IV. Szent István országa s néhány időszerű kérdés.

1. „A keresztény vallásnak nagy szépséghibája, hogy zsidó eredetű!”

a) *„A zsidó vallási irodalom s főleg az ótestamentum nem egyéb, mint ravasz hamisítás, amelyet a zsidó faji világuralom érdekében eszeltek ki.”*

b) *„Jézus zsidó volt s így nem lehet az árják Istene.”*

c) *„Éppen a szentistváni kereszténység érdekében ki kellene irtani a zsidókat.”*

2. Van-e út a zsidókérdés megoldásához?

V. Nem merő álom és utópia-e az egész szentistváni országmegújítás eszméje?

I. Szent István országa.

1. Mit jelent ez a szó: Szent István országa?

Szent István országa az a Magyarország, amely nemzet-
építő szent királyunk örökerejű alapgondolatait a mai ország-
vezetés és országfejlődés irányvonalán is megtartani s a
kor követelményeinek szemmel tartásával minél tökéleteseb-
ben megvalósítani törekszik.

Szent István olyan szilárd alapokra fektette a fiatal
Magyarország épületét, hogy nemzetünk ezeken az alapokon
immár csaknem ezer esztendeje biztosan megállott s győzel-
mesen dacolt a külső támadások és belső veszedelmek számta-
lan fájával.

Nekünk ezekre az örökéletű alapokra kell visszahe-
lyezkednünk s nemzetünket ezeken az alapokon tovább
építenünk, a kor szükségleteihez alkalmazkodva ugyan, de
úgy, hogy az elvi alapokat soha meg ne tagadjuk s azok-
tól soha el ne térjünk.

2. Mi volt Szent István király életműve?

Szent István király a külföldi történészek megállapí-
tása szerint is a világtörténelem egyik legbölcsebb és leg-
szerencsesebb kezű nemzetszervezője volt. Három-négy év-
tized alatt európai országgá, keresztény néppé, királysággá,
fegyelmezett, rendszerető, művelődésrevágó és mélyen vallá-
sos néppé alakította át az ő Ázsiából beköltözött, sokat
hányatott, sokáig nomád és zabolátlan természetű nemzetét.

Oly tökéletesen s oly mélyen belegyökerezett a keresztény kultúrát és hitbuzgóságot a magyarság lelkébe, hogy az 900 év minden viharában hű tudott maradni az államalapító szentistváni programhoz.

Szent István életműve az ész, az akarat, a hit s a szervező erő csodálatos teljesítménye. Valóságos hősköltemény, élő eposz, aminő a történelem folyamán csak a leg-ritkább esetekben fűződik egyetlen uralkodó egyéniségéhez. A régi Róma ledőlt, Nagy Károly birodalma az ő halála után darabokra hullott, Napoleont a műve nem élte túl. Szent István államalkotó s államszervező műve minden lényeges vonásában a mai napig szilárdan megmaradt. Ebben van az ő páratlan, gondviselészerű, nemzettörténeti nagysága.

Vegyük egyetlen például a magyar nép közmondásos földszeretetét s földművelői kiválóságát. Alig van a világon kiválóbb földművelő nép, mint a magyar, hiszen valósággal egybenőtt földjével s nélküle szinte el sem képzelni már az életet. Pedig ez a magyar nép kevéssel Szent István előtt még földművelést nem ismerő, kóbor vadászok és zsákmányra portyázó katonák hada volt, amely irtózott a békés munkától. Szent István szervező lángelméje volt az, amely e fegyelmetlen nomádsereget úgyszólván egy emberöltőn belül évszázadokra kihatóan a legkiválóbb földművelő néppé tudta átgúrní.

3. Mi által érte el Szent István az ő csodálatos eredményeit?

Főleg *három dolog által*: azzal, hogy behozta a katólikus kereszténységet, behozta a kereszténységgel együtt a nyugati keresztény kultúrával való kapcsolódást s behozta a Szent Koronával megszentelt királyság intézményét.

a) *A kereszténység behozatala* által Szent István Krisztus hitére térítette népét. Rávezette országát arra az útra, amely nemcsak lelkünk örök üdvösségét biztosítja, hanem

földi életünknek is legszebb kincse: értelmünk megvilágosítója, erkölcseink megnemesítője, életünk megszentelője.

A keresztény hit elterjesztése érdekében Szent István püspökségeket, apátságokat, templomokat létesített s a népet is kötelezte arra, hogy minden 10 falu legalább egy közös templomot építsen. Alkotmányyszerű alaptörvényeiben első helyen említi a főpapságot, mint az ország legerősebb erkölcsi támaszát.

Ő maga szent volt s hitvallói lelke egész férfias határozottságával csüngött Krisztus hitén. Nemcsak szóval és törvényes intézkedésekkel, hanem elsősorban életével és egyéniségének az emberi mérték fölé nőő természetfölötti varázsával vezette népét Krisztus felé. Halála előtt pedig ünnepélyesen felajánlotta koronáját és népét Krisztus szüzi Anyjának.

b) Ugyanakkor erős kézzel bevezette népét a nagy katolikus *európai kulturális közösségbe* s iparkodott nemzetében meggyökereztetni a keresztény művelődés intézményeit. Nagy tudományú főpapok és szerzetesek segítségével nevelni kezdte népét, mégpedig nemcsak a hittan és a szellemi tudás elemeiben, hanem a hasznos foglalkozások, a földművelés, városépítés és ipar művészetében is. Ugyanakkor rendezte az ország társadalmi viszonyait is és megerősítette népét abban a szociális egyensúlyban, amely az akkori kor igényeihez mértén emberhez méltó megélhetést biztosított úrnak és szolgának, gazdagnak és szegénynek.

c) A *királyság behozatala* által pedig Szent István egyrészt kifelé is függetlenítette országát minden külföldi hatalomtól, egyenrangúvá tette azt a többi európai országgal; másrészt pedig befelé megszilárdította az ország kormányzatában a középponti uralkodói hatalmat. Szent István erős és független Magyarországot akart s a keresztény királyság alapján csakugyan gyors és katonás határozottsággal vissza tudott vetni minden külső ellenséges támadást, de minden belső féktelenséget is. Azzal pedig, hogy ezt a királyi tekintélyt a pápától kért szent koronával magasztosította fel, királyi hatalmát az *isteni tekintély sugármezejébe állította be*.

4. Miben lehet mai Magyarországunk Szent István országához hasonló?

Éppen a jelzett *hármasság alapelvei követésében*: a keresztény hitélet, keresztény művelődés és keresztény királyság szilárdításában.

Először tehát abban, hogy megerősödünk s népünket is megerősítjük az *öntudatos katolikus hitben és hitéletben*, az ezzel ellenkező szellemi áramlatokat pedig, mégha tetszetős külszínben s megtévesztő jelszavakkal jelentkeznék is, határozottan és öntudatosan visszautasítjuk.

Másodszor abban, hogy a *keresztény művelődés és haladás útján járunk*, szellemi és erkölcsi életünkben éppúgy, mint a társadalmi igazságosság és szeretet követelményeinek terén minél magasabb színvonalra törekszünk, nem riadva vissza e téren sem munkától, sem áldozattól.

Harmadszor abban, hogy csorbíthatatlanul fenntartjuk a *magyar államiságnak azt a megszentelt jellegét*, amely reá a *szent korona* magasztos tanából folyik, s mint hazaárulást utasítunk vissza minden olyan törekvést, amely országunkat idegen eszmék vagy hatalmi érdekek gyarmatává akarja süllyeszteni.

5. Mivel erősíthetjük keresztény hitéletünket?

Negatív irányban azzal, hogy éberén és férfiasan szembeállunk minden vallásellenes törekvéssel, amely népünkben a hit s az Egyház szeretetét vagy a keresztény erkölcsiséget aláásni akarja, s főleg tetszetős jelszavak örve alatt sem engedünk éket verni a nép és lelkipásztorai közé.

Pozitív irányban pedig azzal, hogy mindent elkövetünk a magyar vallásos öntudat és hitélet növelésére, a nemzet erkölcsi megújulásának előmozdítására. Ezért mindenekelőtt magunk is komoly hitéletet élünk s törekszünk ebben másoknak is jó példát adni, főleg családunknak, alárendeltjeinknek és kartársainknak. Támogatjuk az Egyházat

istenti küldetése teljesítésében. Védelmezzük, szeretjük és munkájában segítjük a lelkeskedő papságot. Részt veszünk a Katolikus Akció munkáiban. Szívünk ügyének tekintjük a katolikus élet felvirágozását, a katolikus ünnepségeket és mozgalmakat, templomi életünk fényét és melegségét, a templomépítési s lelkészség-alapítási törekvéseket, a katolikus sajtót s irodalmat, egyesületi életet, karitászt, a lelki gyakorlatok és népmissiók ügyét, a vasárnap megszentelését, a katolikus gyermeknevelést, a katolikus házasságot és családi életet.

6. Mivel mozdíthatjuk elő a nemzet keresztény művelődését?

Szellemi irányban azzal, hogy örködjünk gyermekeink helyes, valláserkölcsös nevelésén s népünkben fokozzuk az egészséges tudnivalókat, egyfelől az általános művelődés s a minden hivatásban külön-külön fontos, szakszerű tudnivalók elsajátítását, másfelől a további vallási ismeretszerzést. Pártoljuk az iskolai és iskolán kívüli népművelés ügyét s a közművelődés komoly intézményeit. Fejlesztjük a katolikus iskolaügyet, a katolikus tudományt, irodalmat, sajtót és művészetet, vigyázunk arra is, hogy a nemkatolikus közművelődési intézmények a katolikus szempontokat ne sértsék.

Szociális irányban pedig iparkodunk közönségünk széles rétegeit egyrészt állampolgári jogaik és kötelességeik terén megoktatni, másrészt bennük a helyes szociális gondolkozást, a szociális igazságosság és szeretet érzületét kifejlesztetni. Tisztázzuk és ismertetjük azokat a szociális irányelveket, amelyeket a pápai körlevelek a szociális kérdés megoldása terén hirdetnek, s minden szélsőségtől, túlzástól és esztelenségtől menten, de határozottan és rendületlenül dolgozunk az ország *szociális újjáépítésén* azzal a céllal, hogy ennek az országnak minden becsületes, dolgozó polgára tisztességes megélhetést és otthont, megbecsülést és lelki egyensúlyt találhasson.

7. Mivel szilárdíthatjuk meg a magyar királyság és államiság épületét?

Főleg három dologgal:

1. Azzal, hogy az ország *közügyeinek vezetésére*, ahol csak rajtunk múlik, *olyan embereket állítunk*, akik nemcsak szólni és ígérgetni tudnak, hanem Szent István szellemében, *komolyan, önzetlenül, szakszerűen és határozottan cselekedni is*. Egy ország boldogulása legnagyobb részt vezetőin múlik, azoknak lelkiismeretességén, hozzáértésén és okosságán; mivel azonban ma a nép maga választja meg vezetőit, mindenegyves választó polgár *súlyos felelősséget hord* a nemzet boldogulása szempontjából. A saját bűnünk, ha országunk, községünk vagy közintézményeink vezetése a saját rövidlátásunk, hiszékenységünk vagy önző egyéni érdekeink hajszolása folytán lelkiismeretlen vagy tudatlan emberek kezébe kerül, akik Istennel, joggal és a nép javával nem törődnek s csak a maguk érdekeit hajhásszák.

2. Azzal, hogy ingathatatlanul megmaradunk a *törvényesség, a jog- és tekintélytisztelet alapján* és messze elutasítunk magunktól minden törvénytelen s forradalmi kísérletet, csak bajt okozó, esetleg nemzetünket végveszélybe sodró mozgalmakat. De éppen úgy óvakodunk attól is, hogy a szükséges szociális reformokat maradiságból, önzésből vagy megnemértésből *ne hátráltassuk és meg ne akadályozzuk*, talán éppen a szentistváni alkotmányosságra való igaztalan hivatkozással.

3. Végül azzal, hogy éppen a magyar királyság és államiság erősítése érdekében *revízió alá vesszük a magyar törvénytárban mindazt*, ami keresztény és szentistváni alapon abban *hibás vagy fogyatékos*. Szent István szellemében követelnünk kell pl. a házasság szentségére és szilárdságára oly pusztítóan ható *polgári házasság és válási törvény* megváltoztatását s annak a szellemnek kiküszöbölését a magyar törvénytárból, amely oda a szabadkőműves és szabadelvű országbomlasztás idején bekerült. Viszont be kell vétetni a magyar törvénytárba minden olyan intézkedést, amelyet a

haladó és keresztény szellemű szent Király ma okvetlenül belevenne, pl. a vasárnap megszentelését, a pápai körlevelekben lefektetett szociális követeléseket (családvédelem, családi bér, a korai házasság lehetővé tétele, az ipari és mezőgazdasági nincstelenség megszüntetése stb.), valamint a magyar államélet szociális újjászervezését.

a) „De hiszen Szent István maga is forradalmár volt!”

Ellenkezőleg, a szent Király mindenben a *rend és legszigorúbb törvényesség* embere volt. Annyi igaz, hogy Szent István *új utakon* járt s ennyiben az újításai bizonyos átvitt értelemben esetleg forradalminak nevezhetők. De nem volt forradalmár, mert mindenben a jog és törvény alapján cselekedett. Sőt éppen ő volt az, aki a hetvenkedő, országrontó és fanatikus Koppányok forradalmát *kemény kézzel letörte*.

b) „Sok példa van arra, hogy éppen a forradalom emeli fel a nemzeteket!”

Amikor egy nemzet akár külső okok miatt kerül végzetes káoszba, akár vezetőinek bűnös árulása folytán (ahogy ez pl. a vörös Spanyolországban történt) jut a nemzeti megsemmisülés poklába, ott esetleg egy nemzeti forradalom csakugyan szükséges és áldásos lehet. De ahol rendes viszonyok vannak, ott semmiféle forradalom nem jogosult. Nálunk pl. ha vannak is az ország vezetőiben hibák, — hiszen hiba mindenütt van, ahol emberek vannak — talán csak mégsem lehet azt mondani, hogy megszűnt minden rend, hogy itt zűrzavar, végső elzúllás, felbomlás van s az elsüllyedés veszedelme fenyegeti a nemzetet! Ilyen helyen a keresztény etika nem ismer semmiféle megengedett *forradalmat*, csak ártó *zendülést és lázadást*.

c) „De ha az ország vezetői évtizedek óta halogatják a szükséges reformokat? Ilyenkor erőszakkal kell eltolni őket az útból!”

Veszedelmes elmélet! Hiszen így minden kalandor-

nak vagy elégedetlen eszelősnek bármely percben joga lenne felforgatást csinálni. Tessék a szükséges reformokért erőteljesen, de mindig *törvényes eszközökkel* harcolni. Ne tessék választáskor minden üres ígéretnek felülni, hanem tessék olyanokra szavazni, akik mint igaz katolikusok és hazafiak a pápai körlevelek értelmében komolyan keresztülviszik a szociális reformokat!

d) „Ha a törvényes tényezők nem segítenek az ország bajain, akkor nincs más hátra, mint a **nemzeti forradalom.**“

Ez legfeljebb akkor lenne igaz, ha biztos volna, hogy az ilyen „nemzeti forradalom“ csakugyan boldogabbá teszi a hazát s megszünteti az ország bajait. Azonban *ki biztosít erről?* A forradalom mindig *kétélű kard*. Olyan, mint a háború. Hozhat jót és rosszat. Esetleg százszor rosszabb állapotokat teremthet, mint amelyeket javítani akar. Józan ember nem rombolja le a házát, ha *nem tudja biztosan, hogy jobbat építhet helyette*. A gyermekeink testébe sem engedjük belevágni a műtőorvost, ha nem vagyunk biztosak felőle, hogy az a sebet be is tudja hegeszteni.

Józan ember és őszinte hazafi *nem dobhatja oda amúgy is meggyengült és megkisebbedett országunkat kísérleti tárggyul* csak azért, hogy nagyhangú kísérletezők a nemzet élő és vérző testén próbálhassák ki a maguk elgondolásait. Kik azok, akik forradalmat akarnak csinálni? Mivel bizonyították be eddig, hogy nemcsak demagóg szólamokkal, ígérettel s nagyhangú ujságcikkekkel, hanem tettben és országépítésben is tudnak nagyot alkotni?

II. A szentistváni keresztény állam- eszmé.

1. Mi volt Szent István országépítő lángelméjének legmélyebb gondolata?

Kétségtelenül az, hogy csodás szintézisbe, egységbe forrasztotta össze a *keresztény* és a *nemzeti* gondolatot. Nála a vallás és a hazafiság legmélyebben összeforrott. Minden országépítő munkájának alapja a kereszténység volt s viszont: a kereszténység gondolatkincseit és erkölcsi erőit maradéktalanul a nemzeti élet megszilárdítására tudta fordítani.

A nemzeti és egyházi élet Szent István felfogásában mindig harmónikusan összeegyeztethető s hasonlóképpen soha sincs ellentét nála az állam jogköre s az egyén, a család, a szülő és az Egyház természetes jogai közt. Ahol ezt az összeegyeztethetőséget nem értik meg, ott az emberi és állami jogok közt, valamint az Egyház jogai közt szükségképpen szakadékok mutatkoznak s ez sohasem vezethet jóra.

2. Mi tehát nekünk magyaroknak a szentistváni kereszténység?

Ha Szent István szellemében gondolkodunk, akkor a kereszténység nekünk hármat jelent, nevezetesen:

a) jelenti az *igaz vallást*, Isten kinyilatkoztatását s az örök üdvösség egyetlen biztos útját;

b) jelenti már e földön *lelkünk békéjét*, örömét, vilá-
gosságát, az egyetlen biztos választ az élet legmélyebb kér-
déseire, az erkölcsi erő és vigasztalódás egyetlen, sohasem
apadó forrását;

c) jelenti végül földi vonatkozásban is *társadalmi és
nemzeti életünknek legmélyebb erkölcsi alapjait*, amelyeken
az emberi együttélés legfontosabb értékei nyugsznak: *a
jog, a tekintély, a kötelességtudás, a becsületesség és a
szeretet*.

Egy nemzet boldogulásához nem elég a föld, a pénz,
a technikai berendezések s a külső kultúra javai. Boldog
és egészséges ország csak az lehet, amelynek vezetői és
polgárai *őszinte, becsületes, erkölcsös emberek*, amelynek
tisztviselői nem önmaguknak, hanem a közjónak élnek,
amelynek nemes gondolkodású ifjúsága, derék apái s tiszta-
lelkű családanyái vannak. Ezeket az erkölcsi kincseket
azonban a nép lelkében *a kereszténység őrzi és növeli*, s
azért a kereszténység a nemzet életében is oly kimondha-
tatlan érték, amelyet semmivel pótolni nem lehet. Nem
pusztán lelki alapon tehát, hanem egyenesen *nemzeti és
hazafias alapon is legszentebb kötelessége* minden magyar-
nak, hogy a szentistváni keresztény gondolathoz ragaszkod-
ják s nemzeti létünket a komoly vallásosság talajába segít-
sen beleágyazzák.

**a) „Mi is akarjuk a kereszténységet, de nem
a pápi uralmat!”**

A kereszténység nem annyi, mint „papi uralom”,
de viszont lelkiekben a kereszténységnek csakugyan
a papság az Isten rendelte vezetője. Félrebeszélés vagy
álnok cselvetés, ha valaki a kereszténységet azzal akarja
erejétől s elevenségétől megfosztani, hogy azt mondja:
kereszténység kell, de papság nem kell! Krisztus kell,
de Egyház nem kell! Vannak, akik odáig mennek,
hogy azt állítják: nem is az Egyház képviseli az igazi
kereszténységet, hanem ők, az újpogányok; ők Krisztus
igazi hívei és követői, nem pedig a papok s az egy-
házházi keresztények.

Erre egyszerű a felelet: ahogy vallás nincs Isten nélkül s kereszténység nincs Krisztus nélkül, úgy *Krisztus sincsen Egyház nélkül*, mert az Egyházat Krisztus alapította. Krisztus csakugyan kifejezetten Egyházat akart s papságot rendelt, amelyre a hívek vezetését, a nyáj őrzését s a mennyek országának kulcsait bízta. Aki tehát pap és Egyház nélkül akar Krisztushoz jutni, *nem tudja, mit beszél* s meghamisítja a kereszténység Krisztus rendelte szerkezetét.

b) „Csaknem annyit jelent ez, hogy a papság egyenrangúsítja magát Krisztussal?”

A törvényesen rendelkező állami tisztviselő, az az ítéletet kimondó bírósági elnök vagy a csapatot vezénylő katonatiszt szintén nem „azonosítja magát” a magyar állammal, nem „egyenrangúsítja magát vele” s mégis, aki vele szembehelyezkedik, az a magyar állammal helyezkedik szembe. Krisztus Urunk kifejezetten azt mondotta apostolainak, tehát az első papoknak: „*Aki titeket hallgat, engem hallgat, s aki titeket megvet, engem vet meg.*”

c) „Hiszen a kereszténység csak a másvilágra mutat s a földi életet elhanyagolja.”

A kereszténység kétségtelenül *elsősorban* a másvilágra, Istenre s a lelkiéletre utal, de ebből nem következik, hogy e miatt a földi életünk elhanyagolására tanítana. Sőt éppen a túlvilági cél érdekében s az Isten parancsai alapján *kötelességünké teszi*, hogy a földi életet is emberhez méltó s rendezett keretek között éljük le s gondoskodjunk arról, hogy benne minden ember, főleg honfitársaink és gyermekeink megtalálják a boldogulást, a jogrend és művelődés feltételeit.

d) „De nem hirdet-e a kereszténység világmegvetést?”

Nem, világmegvetést nem hirdet. Csak az evilági

dolgoknak helyes alárendelését tanítja az örök cél s az isteni törvény alá.

Egyébként talán annyira kell-e féltetni ma az embereket, hogy túlságosan meg találják vetni az e világi javakat? Sokkal nagyobb az a veszély, hogy a *túlzott evilágiság* fékevesztett versengésre, jogtiprásra, önzésre s a felebarát kiuzsorázására ragadja az embert. A népek földi boldogulásának legnagyobb előmozdítói is éppen a *nagy keresztények és a szentek* voltak.

e) „A papolásból és imádkozásból azonban nem élünk meg.”

Egyedül abból persze nem. De vajjon azt mondja-e az Egyház, hogy csak imádkozunk és egész nap csak prédikációt hallgassunk? Nem azt az elvet hirdeti-e, hogy *Ora et labora*? „Imádkozzál és dolgozzál!” A Szentírás is azt mondja, hogy *aki nem dolgozik, ne egyék!*

Nem kell attól félni, hogy a kereszténység majd talán semmittevésre és naplopásra tanítja az embereket! De amint helytelen dolog lenne, ha valaki *csak* imádkoznék, éppoly helytelen, ha valaki *csak* dolgozni akarna, csak a földi javakat hajszolná s a mellett elhanyagolná Istent, az erkölcsi törvényt s a lelke üdvösségét.

Az ember testből és lélekből áll. Egészséges ember csak az lehet, aki sem a testét sem a lelkét el nem hanyagolja. Ugyanígy a nemzet is csak akkor fejlődik egészségesen, ha egyfelől anyagi és állami életét, másfelől *szellemi és erkölcsi* növekedését is arányosan műveli.

f) „Az Egyháznál mindig az a veszély, hogy az államnak fölébe akar kerekedni. Ezért van az, hogy az Egyházat számos államban kiszorították a nemzeti élet irányításából.”

Ahol ezt tették, *nagyon rosszul tették*, és sok esetben utóbb meg is bánták ezt a viselkedésüket s

az Egyházat ismét visszahelyezték jogaiba. Napoleon is először Isten és vallás nélkül akart kormányozni s. a pápát börtönbe cipeltette, de később belátta, hogy tévedett, kibékült a pápával s kijelentette, hogy „olyan népet nem lehet kormányozni, amely nem hisz az Istenben“.

Hogy az Egyház az állam feje fölé akarna kerekedni, *értelmetlen beszéd*. Az Egyház igenis támogatni akarja az államot s csakugyan *pótolhatatlan szolgálatot tesz neki* azzal, hogy olyan erkölcsi értékeket termel és ápol a polgárok szívében, amelyekre az államnak szüksége van s amelyeket az *a maga erejéből megtermelni nem tud*. Viszont az Egyház a maga területén vagyis a hitéletet s keresztény erkölcsöt érintő kérdésekben igenis megköveteli azt a *szuverén szabadságot*, amely *őt isteni jogon megilleti*. Ezt persze az Egyház ellenségei úgy nevezik, hogy fölébe akar kerülni az államnak. Holott ez nem fölébe-kerülés, hanem *párhuzam és nemes barátság*.

Az Egyház fölébe akarna kerekedni az államnak? Talán inkább fordítva történt ez nem egyszer az újkori történelemben. Éppen az államhatalom akart számos esetben az *Egyház fölé kerekedni*, amikor még a lelkiek terén is, sőt egyenesen az egyházi élet irányításában *magához akarta ragadni a legfőbb szerepet*. Az újkori egyháztörténelem tele van az ilyen állami túlkapásoknak s az Egyház nyers elnyomásának eseteivel.

g) „Az állam mint végső jogforrás az Egyház fölött áll; hiszen az Egyháznak is csak annyi joga van, amennyit az államtól kap.“

Ez a teljességgel elavult, liberális jogelmélet tökéletesen *téves alapokon áll*. Valamikor az állami mindenhatóság babonájának hirdetői s a jogpozitivisták csakugyan azt állították, hogy az állam minden jognak kizárólagos forrása a földön. Ez azonban nem áll. Vannak emberi jogok, amelyek *minden állami jognál*

mélyebbek, szentebbek s tőle függetlenek, amelyek akkor is megilletnék az embert, ha államon kívül élne. Így pl. minden embernek természetes, Istentől nyert, alapvető joga van a saját életére, emberi méltóságának őrzésére, lelkiismerete s az erkölcsi törvény követésére s ez a joga minden állami hatalomtól teljesen független. Ugyancsak egyenesen a Teremtőtől, nem pedig az államtól ered az az emberi jog, hogy családot alapíthassunk, gyermekeket hozhassunk a világra s azokat a saját lelkiismeretünk szerint neveljük. Nemcsak *állami jog van, hanem van isteni jog is*, mégpedig kétféle: *természetes és tételes*. Mindkettő tökéletesen független az állami jogtól.

Az Egyház éppúgy szuverén testület s éppoly önálló jogforrás, mint az állam. Az állam szuverén a maga területén, a földi jólét s a földi jogbiztonság külső kiépítése terén; az Egyház pedig a maga területén, a vallási és lelkiismereti kérdésekben. Az Egyház *egyenesen Istentől nyerte jogait* s azoknak gyakorlásában *semmiféle földi hatalomnak nincs alárendelve*. Amint azonban az Egyház Isten parancsa szerint arra tanítja és kötelezi híveit, hogy az állami törvényeket tartsák tiszteletben, ha azok az isteni törvénnyel nem ellenkeznek, ugyanúgy az államnak is kötelessége, hogy *tartsa tiszteletben az Egyház jogait*, amelyeket az nem tőle, hanem egyenesen *Krisztustól* kapott.

h) „Valamikor hasznos lehetett az Egyház közeli bevonása az akkor még kezdetleges állami életbe, de ma jobb lenne, ha az Egyház nem ártaná magát bele a világi és állami ügyekbe.”

Megengedjük, hogy régente az egyháziak állami közreműködésére sokkal nagyobb mértékben volt szükség mint manapság. Hiszen eleinte úgyszólván csak a papok képviselték a legtöbb országban a művelődést és a tudományt, s előfordult, hogy nagy királyok és hadvezérek még a nevüket sem tudták leírni. Azonban ha ma szűkebbre szorítkozik is az egyháziak állami

szereplésének szükségessége, az Egyház és az állam viszonya *lényegében sehogysem változott meg*. A kereszténység ma éppoly szükséges alapja minden erkölcsi jellegű társulásnak — s így az államnak is — mint valaha, sőt ma talán még különösebben. Ma, az erkölcsök lazulása, a családi élet felbomlása, minden jog és tekintély aláaknázása, az állambomlasztó marxista és anarchista eszmék terjedése idején az államnak kétszeresen *szüksége van a kereszténység erkölcsi támaszára s nemzetépítő munkájára*. Aki ilyen körülmények közt az Egyház közreműködését nem fokozni, hanem inkább csökkenteni akarja, az egyenesen vak s a *nemzet ellensége*.

ij „Azért mégsem helyes, ha a papok politizálnak.”

Mindenekelőtt: más dolog, hogy a *papok* politizáljanak-e és más kérdés, hogy a *kereszténységnek* és az Egyháznak a nemzet életében legyen-e irányító és döntő szava.

Ami a papok politizálását illeti, az Egyház maga is csak nagy megszorításokkal és inkább csak kivételesen engedi meg egyes papjainak a rendszeres politikai szereplést. Ahhoz pl., hogy egy pap képviselőnek lépjen fel, az egyházi törvények szerint az illető saját püspökének és azonkívül még ama terület püspökének engedélye is szükséges, amelyben a papi jelölt fellép. Ha pedig egy pap-politikus visszaél politikai befolyása eszközeivel, a püspöknek joga és kötelessége őt rendre inteni, esetleg a politikától el is tiltani. Ezt a főpásztorok szükség esetén meg is teszik. Annyi bizonyos, hogy általában jobb, ha a papok aktív napi politikával nem foglalkoznak, kivéve akkor, ha ezzel a népnek, s az Egyháznak nagy szolgálatot tehetnek.

Viszont kétségtelen, hogy voltak papi politikusok, akik közéleti működésükkel *rendkívül hasznos szolgálatokat tettek* nemcsak az Egyháznak, hanem a hazának is. Hollandiában pl. az azelőtt teljesen elnyomott

katolikusok egyenjogúsítását egy pap-politikus, Schaepman prelátus vívta ki, s a háború után is a forradalom veszélyét ugyancsak egy pap-politikus, Nolens prelátus, hártotta el Hollandiától. Amivel a protestáns királynénak s az egész nemzetnek háláját érdemelte ki. Seipel prelátus mint] osztrák szövetségi kancellár ismételt megakadályozta, hogy Ausztria a bolsevizmus karjaiba ne süllyedjen. Nálunk Prohászka Ottokár és más egyháziak közéleti téren is nagy szolgálatokat tettek a nemzetnek. Ebből persze nem következik, hogy ne akadtak volna esetek, amikor jobb lett volna, ha egyik-másik pap-politikus inkább megmaradt volna szűkebb hivatása mezején s nem bocsátkozott volna le a politika arénájára. Nagy hiba, ha egy pap olyan politikát folytat, amellyel megoszlást okoz a hívek közt s meggyűlölteti a papi reverendát. Pártpolitikával a pap csak akkor foglalkozzék, ha erre éppen a keresztény és katolikus érdek szinte kötelezi s amikor ez a politizálás nem sodorja veszélybe a pap első feladatát, a lelki élet gondozását.

Sokan azonban azért szónokolnak a papok állítólagos politizálása ellen, mert a pappal együtt a *kereszténységet magát is ki szeretnék rekeszteni a nemzeti élet irányításából*, vagy mert a papot rosszabbnak tartják, mint akit bármely polgári jog megillette. Kissé különös dolog, ha valaki éppen csak Krisztus papjától tagadná meg azt a jogot, amit a legszerényebb műveltségű állampolgárnak is megadunk.

j) „Nagyon helyesen teszi az állam, ha a politikai katolicizmust kiszorítja a közéletből.”

Ezt nem is csak egy európai állam teszi, hanem több is megtette már, kezdve az orosz szovjeten. A „politikai katolicizmus” az Egyház ellenségei ajkán csak *ravaszul kieszelt jelszó*, amellyel nemcsak a politikai katolicizmust, hanem minden katolikus szabadságot gúzsba akar kötni, gyűlöletet szít az Egyház ellen, hithagyásra szólítja fel a tömegeket, megöli a

katolikus sajtót s egyesületi életet, elfojtja a lelkiismereti szabadságot, megszünteti a katolikus iskolákat és egyetemeket s béklyóba szorítja a katolikus nevelést. A „politikai katolicizmus” jelszava ezeknek az embereknek ajkán *közönséges hazugság*.

Akár a „politikai katolicizmus” címen azonban, akár bármiféle más címen: *senkinek sincs joga az Egyházat szinte új katakombákba zárni s a nyilvános életből kirekeszteni*. Nem igaz, amit már a marxisták is szerettek hangoztatni: a vallás csak magánügy. A vallás magánügy is, de *közügy is*, mégpedig *elsőrendű közügy*. S a keresztény életfelfogásnak megfelelő helyet és jogot kell biztosítani a nemzeti életben is, a családban, az ifjúság nevelésében, a sajtóban és egyesületi életben, a törvényhozásban s az államvezetésben. Isten nemcsak a templomokban s a gyermekszobákban úr, hanem a közéletben is s Krisztus elveit a társadalmi életben is érvényesíteni kell. Aki két világot szeretne felállítani: egyet a templomokban, ahol az Istent imádják és egyet a közéletben, ahol az újpogányság elveit viszik diadalra, az nemcsak az Istent akarja lefokozni, hanem a keresztény polgárokat *elviselhetetlen lelki kényszerhelyzetbe s lelkiismereti bonyodalmakba akarja szorítani*.

Vannak persze, akik arra hivatkoznak, hogy hiszen ők nem üldözik a vallást, náluk mindenkinek megmarad a szabadsága, hogy úgy imádkozzék, ahogyan akar. Ez azonban csak a gyenge ítéletűek megfélemlítését célzó *mellébeszélés*. Az orosz szovjet is fennen hirdeti, hogy nála nincs vallásüldözés, sőt teljes a vallásszabadság. Hirdeti ezt ugyanakkor, amikor ezerszámra gyilkoltatja le vagy viszi rettentő északvidéki fegyenctelepekre az Egyház szolgáit és híveit s vérengző terrorral nyomja el már évek óta a vallási élet minden megnyilatkozását. Ettől a nyers erőszaktól azonban csak fokozatilag különbözik, ha valahol nem mészárolják ugyan le a vallás papjait és híveit, de úgy bánnak velük mint gonosztevőkkel s a haza ellensé-

geivel s ezer úton-módon gáncsolják el a vallásos élet minden komolyabb megmozdulását.

Hogy ezt az egyházüldözést cifra jelszavak mögé bujtatják s csak holmi „politikai katolicizmust” emlegetnek, csupán azt bizonyítja újból, ami egyébként régi igazság, hogy az Egyház üldözői és ellenségei, mint már a hitehagyó Julián tette, *nemcsak a nyers erőszak, hanem a félrevezetés fegyvereit is fegyvertárukba iktatták.*

3. Használ-e a népeknek az Egyház közéleti szereplése?

Ha egyes visszaéléseket mellőzünk, igenis jelentékenyen használ. Magyarország történetének *legszebb lapjait* tölti be a vallás és hazafiság testvéries ölelkezése s ezzel együtt az Egyház áldásos közéleti működése. Nálunk maga az Egyház volt Szent István óta a keresztény államiság s a magyar függetlenség *legfőbb őre*. II. Szilveszter pápa magával a koronaküldéssel azt az erős szándékát akarta kifejezésre juttatni, hogy Magyarországot *minden más hatalomtól független*, önálló keresztény királyságnak akarja látni. Ugyanez a szándék nyilvánult meg a magyar nemzet legválságosabb történeti korszakában, a *török veszedelmek* idején. Hunyadi János hálásan írja III. Kálixtpapának, hogy az egész világon egyedül Őszentsége az, aki Magyarország fennmaradását és függetlenségét igazán szíven viseli. S mindnyájant tudjuk, hogy mit tettek Magyarország érdekében a *pápák követei* és küldöttei, egy Kapisztrán szent János, Burgio, Buonvisi és Avianói Márk, főleg pedig XI. Ince pápa, akinek legelsősorban köszönhetjük *Budavár felszabadulását s ezzel Magyarország megmentését és fennmaradását*. Furcsa magyar hazaszeretet volna az, amely ezeket a fonséges tényeket, mint a „politikai katolicizmus” illetéktelen megnyilatkozásait meg nem történtenek szeretné látni!

Ugyancsak Szent István óta az Egyház volt a magyar

nemzet *szellemi művelődésének és erkölcsi kifinomulásának* legfőbb munkálója. Az Egyház és állam ezirányú barátságos együttműködését csak nemrég is meleg és szinte irigykedő hangon ismerte el a budapesti Eucharisztikus Világkongresszus nem egy külföldi látogatója s ugyanezt a testvéri együttműködést fejezte ki nemesveretű szavakban Magyarország kormányzója a Pacelli bíboros-legátus tiszteletére adott fogadóestén. Csakugyan a kereszténység mérhetetlen szolgálatokat tesz az államnak a polgárok *lelkiismereti nevelésével*. Valóságos *öngyilkosság* lenne az állam részéről, ha e szolgálatok értékét fel nem ismerve, bizonyos jelszavak kedvéért ki akarná üzni az Egyházat a közélet teréről.

A modern *szociális feszültségek megoldására* is eddig a legértékesebb irányelveket az Egyház állította fel, nemcsak a Rerum novarum és a Quadragesimo anno körlevelekben, hanem számos más pápai megnyilatkozásokban is, valamint olyan hatalmas szociális apostolok sikraállításával, aminő pl. Ketteler püspök, Kolping Adolf, Windthorst és De Mun, Don Bosco, Manning bíboros vagy Prohászka Ottokár voltak.

Ne felejtjük, hogy *Krisztus Urunk maga* nemcsak a templomban prédikált, hanem úton, téren, városon, falun, a hegyen és a Genezáreti tavon s azt mondta, hogy az ő tanait *még a háztetőkön is hirdetni kell*. Szent Pál az athéni Agorán, az athéni politikai élet középpontjában is hirdette a kereszténységet. Nemcsak a katakombák világa Krisztusé, hanem az egész emberi társadalom.

4. „A mai helyzetben a totális államrendszereké a jövő.”

Mi is az a totális vagy totalitárius államrendszer? A totális vagyis „egészigényű” államrendszer az a kormányzati mód, amely egyfelől a polgárok *egész mívoltára igényt tart*, másfelől ennek az igényének érvényesítésében *korlátlan*

hatalmat alkalmaz. Másszóval a totális államrendszer kettőt jelent: 1. a polgárok *teljes birtokbavételét* testi és lelki értelemben, fizikai és szellemi életük teljes alakítását, nevelését, irányítását és vezetését; 2. ennek a legfőbb irányítási jognak alkalmazásában a személyi szabadság *rendkívüli korlátozását*.

A szerint, hogy az államkormányzat ezt a korlátlan irányítási és birtokbavételi jogot szélső merevséggel avagy kisebb vagy nagyobb *mérséklettel* gyakorolja, egyes országokban ma különböző ilyen rendszereket találunk.

Ami az ilyen totális államrendszer *belső jogosultságát* illeti: meg kell engednünk, hogy lehetnek esetek, amikor az államkormányzatban *bizonyos rendkívüli hatalmi eszközök igénybevételére időlegesen szükség van*. Amikor pl. Olaszországban a fasizmus a maga kormányrendszerével fellépett, előzőleg Olaszországban a szabadkőművesség és kommunizmus annyira széttűllesztette már az államéletet, hogy rendes, normális kormányzati eszközökkel bajosan lehetett volna a végső felbomlást megakadályozni. Rendkívüli időkben, pl. háború vagy zendülés idején, minden kormány rendkívüli felhatalmazásokat vesz igénybe s erősen megszorítja a polgároknak azt a szabadságát, amelyet normális körülmények közt az államhatalomnak érintenie nem szabad.

A totális államkormányzati rendszert azonban *normális körülmények közt helyesnek tartani nem lehet*, ha szükségtelenül megszorítja az emberi szabadságot s azokat az általános emberi jogokat, amelyeknek védelme s tiszteletben tartása éppen az állami életnek egyik fő feladata; ha *illetéktelenül túlméretezi az államkormányzat joghatóságát* s azt olyan területekre is kiterjeszti, amelyeken már nem az államhatalom, hanem az egyéni lelkiismeret, a szülői jog, a vallás és erkölcs védelme s az Egyház az illetékes. Különösen romboló és épp azért keresztény szempontból kereken visszaszutasítandó az olyan totális rendszer, amely a maga esetleges világnézeti eszméit is rá akarja erőszakolni keresztény polgárait s a lelkiismereti törvény védelmében felszólaló Egyházat az *üldözés, elnyomás és befekettetés céltáblájává teszi*.

Egyes országokban lehet a totális államformának bizonyos átmeneti jogosultsága, legalább ameddig az Isten törvényeit s a vallás jogait nem érinti, de a *magyar jogérzéssel, szabadságszeretettel és nemzethűséggel semmiképp sem egyeztethető össze*. Legkevesbbé pedig az a törekvés, amely az ilyen rendszereknek éppen csak a kilengéseit és túlzásait kívánja nálunk is behozni. A gyors és szükséges reformokat és tisztogatásokat más úton is meg lehet és meg kell valósítani.

Vannak persze, akik *tagadják a vallásüldözés tényét* és arra hivatkoznak, hogy ez a vallásüldözés csak rémkép s a pápa maga téved, valamint az illető országok egész püspöki kara is téved, amikor a legmegrendítőbb szavakkal utal a vallásüldözés tagadhatatlan tényeire. Az Egyházzal való éles összeütközésekért a felelősséget mindig az Egyházra hárítanak. Azonban semmi okunk sincs arra, hogy inkább higgyünk az egyházüldöző propagandistáknak, mint *egész országok püspöki karának és magának a pápának*. Ha mégis akadnak katolikusok, akik nem így cselekesznek, azokat csak sajnálni lehet, hogy ennyire elvakultak.

Mások azzal ámitják magukat, hogy hiszen ha a totális államrendszer egyik-másik külföldi országban vallásüldözéssel jár is, azért ez *nem szükségképpen van így s a külföldi példák magyarországi utánpótlói sokkal vallásosabb emberek, semhogy tőlük az Egyház szabadságát féltetni kellene*. Ám ez is *merő önámítás*. Mert először: lehet ugyan, hogy egyik-másik magyar totalista egyénileg vallásos ember, ám táboruk jórésze *kétségtelenül vallásellenes és egyházellenes szólamokat hangoztat*; másodsor: ők is olyan követeléseket állítanak fel, amelyek etikai és keresztény szempontból elfogadhatatlanok, mert az állam jogkörét a természetes emberi, lelkiismereti és szülői jogokon, valamint a vallás és az Egyház jogain megengedhetetlenül túlterjesztik. Ha pl. még a „legvallásosabb” magyar totalitaristák is úgy beszélnek, hogy a „nevelést ki kell venni az Egyház kezéből”, a „papságot meg kell fosztani a közeleti jogok gyakorlásától”, stb. vagy ha a totális kormányzati rendszer nevében ők is meg akarják szüntetni a Katolikus Akciót, az egyesületi életet,

a sajtót, a katolikus iskolákat stb., akkor ez máris világos jele annak, hogy *ők is az állami mindenhatóság téves babonájának hívei* s hogy fogalmuk sincs az államhatalom igazi hivatásáról és jogkörének természetes hatáiról.

Általában a szentistváni állameszmének és a keresztény államgondolatnak felforgatását jelenti minden olyan liberális elmélet, amely az államot egyenesen az Isten helyett akarja oltárra emelni és az államéletben is nem az Istent tekinti a legfőbb törvényhozónak.

a) „Ma szociális reformok kellenek, azt pedig a kereszténység nem adja meg.”

Tegyük különbséget! A szociális reformok törvényes *végrehajtására* elsősorban csakugyan az állam és nem az Egyház hivatott. De a reformok *erkölcsi alapjainak megállapítása*, azok *sürgetése* s a polgárok-nak a szükséges reformok megvalósítására való sarkalása és *kötelezése* igenis elsősorban az *Egyház feladata* s az Egyház ennek a feladatnak minden más tényezőnél erőteljesebben meg is felel.

Mit tett a szociális reformok terén a *liberális államhatalom*? Maga is a kapitalista téveszmék szolgá-
ságába süllyedt s engedte proletárrá alacsonyodni a szegény dolgozók tömegeit, engedte magasra felburján-
ozni a kapitalista túlkapásokat s a gyengébbek könyör-
telen kihasználását. Mit tett a liberális állam a *mar-
xista téboly megelőzésére* és sokáig csak *megfékezé-
sére* is? Az Egyháztól elszakadt liberális államvezetés
lassankint a *kommunizmus pokla felé kergette a fél
világot*. Egyedül az Egyház hirdette a helyes megol-
dást, amikor már egy félszázaddal ezelőtt kiadta az
első nagy szociális enciklikát a munkásság védelmé-
ben: XIII. Leó pápa Rerum Novarum körlevelét. És
egyedül a kereszténységnek volt meg mindenkor az
a szellemi és erkölcsi ereje is, hogy bátran odalépjen
a *hatalmasok s gazdagok elé* s éppúgy hirdesse nekik
a szociális igazságosság és szeretet törvényeit, mint

ahogy a munkásságot és szegénységet óvta a céltalan és törvénytelen kilengésektől.

b) „De hiszen az Egyház tehetetlen; erre vall, hogy még a világháborút sem tudta megakadályozni.”

Igaz, úgy van, nem tudta megakadályozni. *De miért nem?* Mert a liberális államvezetés szóhoz sem juttatta, meg sem hallgatta, gúnnyal s lenézéssel felelt XV. Benedek pápa nagyszerű békekísérleteire. Ha az Egyház nem tudta megakadályozni a háborút, ennek éppen az az oka, hogy erőszakkal félreállították a nemzetközi élet irányításából s a zsidó-szabadkőműves sajtó által félrevezetett európai közvélemény egyáltalán nem hallgatott a pápa krisztusi szellemű békesürgetésére. De még így is az Egyház s a pápaság érdeme, hogy a háború borzalmait sok tekintetben enyhíteni tudta. Éppen azért vigyünk diadalra mindenütt a közéleti kereszténységet, hogy ezentúl ne a megtévesztés és lelkiismeretlen csóvahintés legyen döntő tényező a háború és a béke kérdéseiben, hanem egyedül az igazság és nemzeti jogvédelem.

III. Szent István országa a szociális kereszténység országa.

Szent István nemcsak hitet és kultúrát adott a magyarságnak, hanem *szociális és gazdasági téren is új életformákat* biztosított népének. Megtanította a magyart a rendszeres földművelésre, házépítésre, városalapításra, várak létesítésére, templomok emelésére s ezzel együtt a megfelelő ipari munkákra. A bizonytalan hadizsákmány helyett biztos kenyeret, az örökös háborúskodások helyett békés munkaalkalmakat szerzett alattvalóinak. Ha ma élne, Szent István ma is arra törekednék, hogy a *keresztény igazságosság és szeretet szellemében szervezze át a magyar gazdasági és társadalmi életet s meggyógyítsa benne azokat a sebeket, amelyeket egyfelől a kereszténytelen, liberális világnézet, másrészt a marxista megtévelyedések ütöttek azon. Hogy ezeket a sebeket begyógyítsuk, nekünk is keresnünk kell a szociális újjáalakulás amaz útjait, amelyek Szent István országépítő elgondolásaiból a mai viszonyokra alkalmazva folynak.*

1. A szociális lelkület.

Magyarország szociális újjáépítésének első feltétele a *keresztény szellemű szociális lelkület kialakítása az egész nemzeti életben.* A liberális-kapitalista elgondolás az önzésen és szabadversenyen alapult és sajnos, sokak lelkébe berögzítette azt a téves felfogást, hogy az ország boldogulá-

sának éppen ez a kapitalista önzés és liberális szabadverseny a legbiztosabb útja. Vagyis: hogy akkor lesz legboldogabb a társadalom, ha mindenki csak a maga bajával törődik s minden eszközzel iparkodik a maga jólétét biztosítani. Ezzel szemben a helyes szociális és keresztény lelkület legelső követelménye az a keresztény *társadalmi szolidaritás*, amely nemcsak önmagán akar segíteni, hanem embertársain is, sőt azt az elvet vallja, hogy mindenegyres embernek annál könnyebb s biztosabb a boldogulása, minél erőteljesebben működik mindenki közre az *egész társadalom és egész nemzet boldogulásán*. A társadalmi szolidaritás, vagyis a krisztusi szociális lelkület a felebarátot is testvérnek tekint, akár gazdag az, akár szegény, akár művelt, akár egyszerű ember s úgy akarja a maga boldogulását előmozdítani, hogy azzal másokat nyomorba ne döntjön s mások tisztességét megélhetését ne akadályozza.

2. Mire kötelez a társadalmi igazságosság?

A helyes szociális lelkület nem állhat pusztán jószándékú érzelmekből, hanem a *társadalmi igazságosság követelményeinek teljesítésében kell megnyilvánulnia*.

A társadalmi igazságosság arra kötelez mindenkit, hogy olyan közállapotokat segítsen teremteni, amelyek közt:

a) minden dolgozni akaró ember számára van *megfelelő munkaalkalom*,

b) minden becsületes munkát *tisztességesen meg is fizetnek*,

c) az önhibáján kívül bajbajutott embert *közös erővel megsegítik*,

d) nem az ember a tőkének szolgája, hanem fordítva: *a tőke az embernek szolgája* s ezért a tőke által való egyoldalú kiuzsorázásnak minden lehetősége megszűnik.

A tisztesség béren nem azt kell érteni, amely a kereslet és kínálat piaci árhullámozása szerint véletlenül kialakult, hanem amely a *teljes értékű munkáért teljes értékű*

bért is ad; vagyis amely a munkásnak és családjának emberhez méltó lakás, ruházkodás és ellátás biztosításán kívül, kellő takarékoság mellett, lehetőleg némi vagyonka (családi ház, kis kert stb.) gyűjtését is lehetségessé tegye. Így írja körül a keresztény igazságosság követelményeit maga XI. Pius pápa a Quadragesimo anno körlevelében s ugyanő a szociális gondolkodás céljaként azt sürgeti, hogy ezentúl senki se legyen a maga hibáján kívül nincstelen és proletár.

Természetes, hogy ezt máról-holnapra megvalósítani aligha lehet. Főleg, ha kötelességszerűen ügyelünk arra, hogy egyes szociális reformok által egzisztenciákat és egész keresztény társadalmi rétegeket tönkre ne tegyünk. Mert hiszen nem lerántani a felsőbbeket a cél, hanem az alsóbbrendű viszonyok közt élőket felemelni az emberi méltóság által megkövetelt színvonalra. De minden igaz kereszténynek, főleg ha a közéletben szerepet visz, komoly tanulmánnyal és igyekezettel azon kell lennie, hogy a pápa által megjelölt ideális képet a maga egész valójában, fokozatosan mielőbb *valóra válthassuk.*

3. Mikép lehet elérni az ország szociális újjáalakítását?

Kétféleképen: *tökéletlen és átmeneti formában* bizonyos szociálpolitikai rendszabályok által és *tökéletesen*, a szociális reform, vagyis a társadalom teljes gazdasági át-szervezése által.

A *szociálpolitika* igyekszik a társadalom mai szerkezetének kiáltó hibáit és hiányait a *mai gazdasági berendezkedések lényegének érintetlenül hagyásával* megszüntetni, vagy legalább csökkenteni. Törekszik pl. a szociális biztosítást tökéletesebben kifejleszteni, az adózást igazságosabb alapokra fektetni, a munkanélküliséget csökkenteni, a keresztény kisiparost, kiskereskedőt, kisgazdát védelmezni, a telepítési és kisbérleti munkálatokkal a földbirtok aránytalan eloszlásán enyhíteni stb.

A pápák által sürgetett *teljes szociális reform* viszont a bajokat gyökerükben igyekszik megfogni s a társadalmat a *hivatás-szervezeteken alapuló gazdasági önkormányzat* bevezetése útján kívánja fokozatosan átszervezni. Ezek a hivatás-szervezetek, a Quadragesimo anno elgondolása szerint, az egyes foglalkozási ágakat olyan gazdasági önkormányzattal látnák el, amelyen belül a tőke és a munka nemcsak mint egyenlő rangú, hanem mint *egymásra utalt s egymást kiegészítő tényezők* maguk közösen szabályoznák az összes idevágó kérdéseket, megszüntetnék a tőke egyeduralmát a munka fölött s kihúznák a talajt a kapitalista túltengések és minden osztályharc alól. Ha ez a teljes szociális átszervezés máról-holnapra nem is valósítható meg, arra mint a legkiválóbb szakemberek s főleg a pápa szerint *legeszmeibb és politikamentes megoldásra* mindnyájunknak törekednünk kell s addig is, amíg ez lehetséges, legalább a legkiáltóbb társadalmi szükségleteken sürgősen és minden erőnkől segíteni kell.

a) „Szent István az egyházi vagyont az állam vagyonából alapította, az tehát ma is az államé.”

Ennek a mondatnak mind a főtétele, mind a következtetése *bizonyíthatatlan és valóttan*.

Először is *nem áll*, hogy Szent István az egyházi vagyont *állami vagyonból alapította*. Hiszen állami vagyonról akkoriban *még beszélni sem lehetett*. Ő a *saját törzsi vagy családi* vagyonából hasított ki bizonyos részeket az Egyház számára. Olyan részeket, amelyekkel azt tehetett, amit akart.

De másodszor: még ha állami vagyonból alapította volna is az egyházi vagyont, ezzel ennek tulajdonjoga az *alapítványra* és annak kezelőjére, az *Egyházra szállt át* s így az semmiféle formában többé *nem az államé* és nem is a királyé, hanem az Egyházé. Bizonyos felügyeletet gyakorolhat felette a király mint főkegyúr, de az egyházi vagyon éppoly sérthetetlen és még szentebb, mint bármely más vagyon.

Harmadszor: meg kell jegyezni, hogy minden-

fajta vagyon között az államnak is és a népnek is az *egyházi vagyon hajt legtöbb hasznát, mert az közcélú vagyon s annak fenntartása elsőrendű közérdek*. Hiszen mesebeszéd és félrevezető jelszó, ha bizonyos elemek az egyházi vagyon helyett állandóan „papi vagyont” mondanak, mintha annak célja pusztán a papok és főpapok mérhetetlen gazdagítása lenne. A valóságban ez az egyházi vagyon *rengeteg kulturális, iskolai, karitatív és egyházi intézményt táplál s ezáltal tömérdek kiadástól tehermentesíti a népet és az államot*.

Mi lenne, ha egy egyházüldöző kormány az egyházi vagyont elvonná? Az lenne, hogy ettől kezdve *hihetetlenül fel kellene emelni az egyházi adókat s ugyanakkor az államra olyan új terhek nehezednének, amelyek nagyságban ésösszezszerűségben messze felülmúlnák az egész elrabolt egyházi vagyont*. Így sem a nép, sem az állam nem nyerne vele, hanem éppenséggel *veszítene*.

b) „Az fizesse a papot és az Egyházat, akinek szüksége van rá!”

Úgy van, mondjuk mi is. De hozzátesszük: *vagyis mindenki*, mert az Egyház erkölcsi munkájára, nemzetépítő közreműködésére *az egész nemzetnek, minden egyes polgárának szüksége van*. A legnagyobb igazságtalanság lenne, ha ez alól a közteher alól csak éppen a lelkiismeretlen és vallástalan embereket vennék ki, tehát éppen azokat, akiknek *legnagyobb szükségük volna* az Egyház erkölcsnemesítő munkájára.

c) „Szent István az egyházi vagyont azért létesítette, hogy abból a főpapok bandériumokat állítsanak ki.”

Tévedés. Szent István a honvédelmi hozzájárulást megkívánta az Egyháztól, de nem ezt tette az egyházi vagyon céljává. Szent István nem bandériumokra adta az egyházi vagyont, hanem arra, hogy az Egyház anyagi gondoktól menten s a hívek újabb megterhelésétől

*függetlenül láthassa el a vallási élet szükségleteit, az Egyház kulturális s egyéb feladatait. Egyébként az Egyház ma is éppúgy hozzájárul a honvédelem ter-
hehez, mint bármely más vagyon (hadikölcsön, fel-
szerelési hozzájárulások, mindennemű nemzeti és nép-
jóléti adakozás és terhek viselése).*

d) „Amikor olyan szegény az ország és annyi benne a nincstelen ember, akkor nincs értelme annak, hogy ilyen óriási vagyon legyen egy-egy egyházi ember kezén.”

Ha az a vagyon és az a birtok az egyházi ember *egyéni tulajdona lenne* s azt ő egyszerűen a maga céljaira vagy rokonai gazdagítására használhatná fel, akkor ez csakugyan tűrhetetlen helyzet volna. Azonban itt ismét szem előtt kell tartani, hogy az ellenséges részen és ellenséges szándékkal „papi vagyonnak” nevezett egyházi vagyon a valóságban *nem papi vagyon, hanem egyházi vagyon*. Vagyis *nem egyszerűen a papoké és főpapoké, hanem az Egyházé*. Az Egyházi Törvénykönyv pedig szigorúan előírja, hogy az egyházi javadalom hozományából a javadalmasnak *csak annyit szabad önmagára fordítania, amennyi az ő állásának megfelelő „tisztos megélhetéshez szükséges”*; a többit a javadalmas súlyos bűn terhe alatt *köteles szegénygondozásra vagy egyházi célokra fordítani*.

Csakugyan, a javadalmast nemcsak az egész egyházi adminisztráció költségei terhelik, hanem *templomok, plébániák, iskolák felett kell a kegyuraságot el-
látnia, rengeteg zárda, karitatív és kulturális intézmény fenntartásához hozzájárulnia*, úgyhogy még a legnagyobb takarékoság és önzetlenség mellett is sokszor még *múlhatatlan egyházi szükségletekre sem jut*. Hány fontos katolikus vállalkozás, temploméptetés, sajtókiépítés stb. marad el csak azért, mert az egyházi vagyon hozamából *nem telik annyi mindenfélére*. Az egyházi vagyon tényleges hozama is a legtöbb esetben sokkal, de sokkal kisebb, mint azt a közvélemény hiszi, s

viszont sokkal nagyobb terheket visel, mint azt a közönség tudja. Nálunk pl. illetékegyenértéki adó címén az állam úgyszólván újra meg újra megvéteti a tulajdonossal, vagy legalább is újra meg újra megváltatja ezt a vagyont.

Sajnos azonban, nem lehet tagadni, hogy az egyházi javadalmasok közt *akad, aki nem követi jövedelme felhasználásában szigorúan az Egyházi Törvénykönyv rendelkezéseit s kelleténél többet költ egyéni célokra vagy rokontámogatásra.* Előfordulhat az is, hogy egyik-másik javadalmas hozzá nem értő gazdálkodással juttatja súlyos helyzetbe az egyházi vagyont. Ezek azonban *mégis inkább szörványos esetek s ilyenkor maga a felsőbb egyházi hatóság szokott köteleességszerűen közbe lépni, hogy a hibák és visszaélések megszüntettesse nek.* Hiba mindenütt előfordulhat, de ha a hibák miatt mindjárt az intézményeket akarjuk megszüntetni, szüntessük meg akár magát az államot is mindjárt, vagy az adózási rendszert s az állami bevételeket. Még ha minden visszaélést ideszámítunk is, akkor is bizonyos, hogy a híveknek és magának az államnak *sokkal nagyobb terheket kellene viselniök, ha nem volna egyházi vagyon,* mert akkor az egyházi, kulturális, iskolai és jótékonyági feladatok ellátása, amelyet ma nagyrészen az egyházi vagyon visel, mind az *állam és a hívek nyakába zúdulna.*

e) „Az egyházi vagyon nagyrészt földbirtok, amely úgysem hoz sokat; viszont a kisemberek földéhségét csak a nagybirtok gyökeres leépítésével lehet megszüntetni.”

Ha ez csakugyan így van: az Egyház bizonyosan nem zárkózik el az egyházi vagyon állagának olyan rendezésétől, amelyet a nemzet létérdeke követel, főleg ha az ilyen átrendezéssel az egyházi vagyonnak *cél-vagyon-jellege* kifelé is még jobban kidomborodnék. Ez elsősorban formai kérdés. Lényeges azonban, hogy az ilyen átalakítások esetén az egyházi vagyonnak *sem*

állagát, sem biztonságát ne veszélyeztessék, s az egyházi vagyonhoz mint közérdeket szolgáló vagyonhoz ne legelőször, hanem inkább legutoljára nyúljanak.

f) „Mégis jobb külön választani az Egyházat az államtól! Ez a modern haladás jelszava: szabad Egyház a szabad államban.“

Az egyház és állam csakugyan különböző dolgok s így *fogalmilag* természetesen külön is kell választani a kettőt. De ez a fogalmi különválasztás nem jelentheti azt a *jogi és valóságos egymástól-elszakadást*, amelyet a szabadkőművesség és vallásellenesség ért ezen a jelszón.

Az Egyház és állam „szétválasztása“ az újkori történelemben mindig *leplezett és kendőzött egyház-üldözést jelentett*. A szétválasztás címén valósággal a *levegőt vonták meg az Egyháztól*. Nem is lehet teljes szétválasztásról szó ott, ahol mind a két szuverén alakulat, az Egyház és az állam, ugyanazon a földrajzi területen mozog, ugyanazon embereket vallja polgáraiul és sokszor ugyanazon cselekményekbe kell más és más szempontból befolynia. Az iskolák terén pl. más és más szempontból egyszerre van beleszólása a nevelés és oktatás menetébe az államnak és az Egyháznak. A házasság terén a lelkiismereti szempontok az Egyházat, a polgári következmények az államot illetik. Egyháznak és államnak tehát *békésen és szorosan össze kell munkálnia*, nem pedig egymásról tudomást sem véve, esetleg egymás ellen dolgoznia.

Itt sem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy ez az összeműködés nemcsak az Egyháznak, hanem legalább ugyanolyan mértékben az *államnak is haszna és érdeke*. Mert hiszen mennél szabadabban és erőteljesebben hirdetheti az Egyház az evangéliumot az iskolákban, egyesületekben, gyűléseken, sajtóban stb., annál gyorsabban és biztosabban jut el a nemzet is a maga boldogulásához, vagyis ahhoz, hogy minden fontos közéleti és társadalmi kérdésben az *igazság, szeretet, rend*

és béke szempontjai legyenek irányadók, hogy földbirtok, gyár, bankok, hivatalok, családvédelem, kisemberek védelme stb. terén ne az önzés, kapzsiság és igazságtalanság, ne gőg és szeretetlenség legyen irányadó, hanem a kereszténység nemes tanítása. Ma is mindenütt úgy látjuk, hogy minél több valamely ország vagy akár község vezetésében az igazi keresztény szellem, annál boldogabb a nép és virágzóbb az ország vagy a község.

IV. Szent István országa s néhány időszerű kérdés.

1. A keresztény vallásnak nagy szépség- hibája, hogy zsidó eredetű!

Ez a jelszó a modern újpogányság egyik kedvenc jelszava és találmánya, amely látszólagos igazság álarca mögött felháborító valótlanságokat rejtget.

A keresztény vallás először is nem zsidó, hanem *isteni* eredetű. Még ha Isten az ókori zsidóságon keresztül hirdette is ki kijelentéseit és parancsait, azért azok mégis *isteni közlések, nem pedig zsidó találmányok*. De azt sem lehet mondani, hogy a keresztény vallás egyszerűen az ótestamentumi zsidó vallásból eredt; mert nem annyira belőle *eredt*, mint inkább *rája épült*, mint Istennek *tökéletes* kinyilatkoztatása a *kevésbé tökéletes*, ószövetségi kinyilatkoztatásra.

Érthető, ha a mai erősen zsidóellenes korban az újpogányok a kereszténységnek ószövetségi és zsidó kapcsolatait iparkodnak kihasználni, hogy hangulatot keltsenek Krisztus hite ellen. Azonban már az is teljesen *történelmenellenes dolog*, ha valaki az *ószövetségi zsidóságot* összetéveszti a Krisztus utáni és a *mai zsidósággal*. A Krisztus utáni zsidóság messze eltért az ószövetségi kinyilatkoztatások útjáról, amikor hátat fordított az azokban oly ünnepélyesen hirdetett Megváltónak s Pilátus előtt magára és unokáira átkul hívta le Krisztus vérért. Ennek az *Üdvözítőről elfordult zsidóságnak* kevés köze van *ahhoz az ószövetségi zsidósághoz*, amelyből a *próféták, az apostolok, a Szent Szűz, és teste szerint maga Krisztus* származott.

a) „A zsidó vallási irodalom s főleg az ótestamentum nem egyéb, mint ravasz hamisítás, amelyet a zsidó faji világuralom érdekében eszeltek ki.“

Megint teljesen tudatlan és valótlan állítás. Megint egy kalap alá fogása a helyenkint csakugyan nagyon alsórendű talmud-irodalomnak az ószövetségi Szentírással, a későbbi kapitalista zsidóság világuralmi törekvéseinek igazolhatatlan visszavetítése a történelmi ókorba.

Az ószövetségi zsidóság sokkal kisebb nép volt (Krisztus Urunk idejében kb. két milliót számolt), semhogy a hatalmas világbirodalmakkal: Egyiptommal, Babilonnal, Perzsiával s végül Rómával szemben világuralmi álmai lehettek volna. Nincs is ilyen világuralmi törekvésnek az ószövetségi zsidók részén sehol legcsekélyebb történelmi nyoma. Sőt a zsidóság mégcsak vallásilag sem törekedett soha világvallássá lenni, mert nem ez volt a hivatása s a próféták utasítása. Hogy pedig az ószövetséget csalók írták volna, ennek a feltevésnek ellentmond a tény, hogy az ószövetségi Szentírás a legszigorúbb erkölcsiséget mutatja s mi több, tele van éppen a *zsidókat korholó*, ostromzó, néha rettenetesen megalázó és megszégyenítő részletekkel. Ezek bizonynyal nem lettek volna alkalmasak arra, hogy a zsidók számára világuralmi utakat nyissanak.

b) „Jézus zsidó volt és így nem lehet az árják Istene.“

Ez aztán nemcsak a legkáromlóbb, hanem a legfelháborítóbban tudatlan és esztelen ellenvetés is. Jézus nem volt egyszerűen „zsidó“, hanem *Istenember* volt, az *örök Istennek egyszülött Fia, aki mint ember jelent meg a földön* s aki emberfelettien tiszta és nemes egyéniségével, tanításának isteni fenkölségével, főleg pedig csodatetteivel és feltámadásával kétségkívül megbizonyította, hogy csakugyan az, akinek ünnepélyesen vallotta magát: az Atyával egy termé-

szetű Isten. Mint ember igenis abból a népből akart származni, amelyet Isten a messiási ígéretek hordozójává szemelt ki. Jézus szenvedni jött értünk a földre s minden lépésében a szegénységet és alázatosságot kereste; érthető tehát, hogy emberi származásában is szerényen és alázatosan egy kicsiny és politikailag jelentéktelen népnek sarja akart lenni. De ez a nép akkor még romlatlan és tiszta volt, talán tisztább, mint bármely más nép a földön. S talán az egész ókorban nem volt oly tiszta vér, mint aminőt Jézus a Dávid király törzseéből való Szűzek Szüzének ereiből velt. Csak a korlátoltság vagy gonoszság állíthatja Jézust eredete miatt egy sorba a későbbi talmudistákkal, uzsorásokkal vagy éppen megromlott erkölcsű modern zsidókkal.

Ami azonban az *árjaságot* illeti, legyünk kissé *óvatosabbak*. Mert tulajdonképen mi magyarok *sem vagyunk árja*, hanem *ural-altáji* eredetűek.

c) „Éppen a szentistváni kereszténység érdekében ki kellene irtani a zsidókat.”

A zsidókérdés kétségtelenül súlyos és bonyodalmas kérdés. Nem lehet rajta elsiklani, mint a régi liberális világ tette azzal, hogy egyszerűen letagadjuk vagy nem akarjuk észrevenni a létezését. A régi szabadelvű korszak vaksága és bűne, hogy olyan nagy úrrá engedte lenni Magyarországon a zsidóságot. A zsidó világtelfogás és átlagerkölc csakugyan nehezen egyeztethető össze a szentistváni keresztény nemzet gondolatával. Viszont *agyonbunkózással* vagy *nyers erőszakkal* elintézni a zsidókérdést aligha lehet, nem is szólva a keresztény erkölcs kötelező szempontjairól.

2. Van-e út a zsidókérdés megoldására?

Szerintünk igenis van, mégpedig törvényes, gazdasági és vallás erkölcsi út.

A *törvényes út* abban áll, hogy akadályozzuk meg közéleti eszközökkel, a társadalmi igazság és nemzetvédelem alapján a zsidóság *túlkapásait*, az ügyeskedésből és erkölcsi lazaságból folyó *könnyű érvényesülést*, a keresztény magyarság kárán való *aránytalan vagyonosodást és jogosulatlan térfoglalást*. Akadályozzuk meg főleg azt, hogy a zsidóságnak bizonyos ártalmas része sajtón, irodalmon, színházon, mozin és munkásizgatáson keresztül ne fertőzhesse többé ártalmatlanul a keresztény nép lelkét és szellemét.

A *gazdasági út* az, hogy legyünk magunk is szorgalmasak, takarékosak, élelmesek s kitartók, mint a zsidók, teremtsünk keresztény ipart, kereskedelmet, hiteléletet, színházat, irodalmat és sajtót. Tegyük a keresztény és nemzeti öntudat kötelességévé, becsületbeli kérdéssé, hogy az egész vonalon támogassuk ezeket a keresztény önvédelmi műveket. Nem komoly dolog pl. a zsidókat szidni, de ugyanakkor pár fillér kedvéért zsidóknál vásárolni, zsidó ujságot olvasni, zsidó színházba járni vagy destruktív könyvkiadók könyveit vásárolni.

A *vallás erkölcsi út* végül az, hogy a jóérzelmű, becsületes törekvésű zsidókat iparkodjunk meggyőzni arról, hogy minden bajuk forrása az a csökönyös szembehelyezkedés Krisztussal és az ő Egyházával, amely őket saját őszövet-ségi hagyományaiktól elszakítja s a keresztény népek testében idegen anyaggá teszi. Ismertessük meg velük vallásunk szépségeit s igazságát s ha őszinte meggyőződésből megtérni hajlandók, segítsük őket át szeretettel és türelemmel a lelki átalakulás nehéz útjain.

Vannak ugyan, akik azt vallják, hogy a zsidóból sohasem lesz igazi keresztény, azért a zsidókat nem is volna szabad megkeresztelni. Mások viszont az ellentétes végleten azt állítják, hogy a zsidó szellemmel és túlkapásokkal szemben való védekezés vagy akár bizonyos inkább csak

színlag áttért zsidókkal szemben való bizalmatlankodás máris ellenkezik a keresztény szeretet parancsával.

Egyik véglételnek sincs igaza. Először is keresztényellenes beszéd, hogy a zsidók nincsenek meghíva az üdvösségre s azokból soha igazi keresztény nem válhatik. Ennek nemcsak a történelem s a tapasztalás mond kereken ellent, hanem Krisztus törvénye is, aki miként minden népet, így a zsidót is meghívta az ő Egyházába. Jöjjenek tehát ők is Krisztushoz; ám aztán életükkel is tegyenek bizonyosságot megtérésük komolyságáról és a keresztény szerénységről. De helytelen a másik véglét is, mert hiszen a jogos és szükséges védekezés olyanok túlterjeszkedése és szellemi uralomra jutása ellen, akik a kereszténységnek és Krisztusnak elleneségei, nemcsak nem ellenkezik a keresztény szeretet parancsával, hanem ellenkezőleg, éppen keresztény népünk szeretetének kötelességéből következik. A szeretet parancsa int minket arra, hogy népünket és keresztény művelődésünket minden káros befolyás ellen védelmezzük, a bűn, az erkölcstelenség és kiuzsorázás szellemét viasszorítsuk. Az erkölcsös és hazafias alapon álló zsidóságnak magának volna kötelessége és egyúttal jól felfogott érdeke, hogy a keresztény kultúrával és erkölccsel való szembehelyezkedést saját hitsorsosainak táborában üldözzé.

V. Nem merő álom és utópia-e az egész szentistváni országmegújítás eszméje?

Bizonyval nem lesz könnyű feladat Szent István eszméit teljesen megvalósítani ott, ahol hosszú évtizedek és évszázadok bűnei és mulasztásai s talán a magunk méltatlansága folytán is sokfelé országunkban bizonyos, a szent király szellemével ellenkező irányzatok kerültek felül. Hiszen hacsak mi keresztények, katolikusok, mi az Egyháznak meggyőződéses hívei mind erősen akarnók ezt a fölséges célt s nem rendelnek azt alá pillanatnyi érdekeknek, párt-szempontoknak és szenvedélyeknek! *Hacsak bennünk, valamennyiünkben élne világosan a Szent István-ország glóriás eszményképe s látnók tisztán az utat, amely ezer bonyodalmas részletkérdésen át ennek a megvalósításához vezet!*

Vajjon akkor az isteni kegyelem is nem segítené-e át Szent István országát e nehéz átalakulásokon éppoly szerencsésen, mint ahogy az Eucharisztikus Kongresszus és a Szent István-év alkonyán oly váratlanul visszaadta elvesztett területeink egy részét és a Szent Jobb országjárásának mélységes áhitatát az ország részleges felszabadulásával jutalmazta?

Értsük meg: amikor Szent István országáról beszélünk, nem a régi korhadt viszonyokat akarjuk védeni, hanem azt a nagy példát, azt a ma is élő misztikus erőt, amit Szent István jelent, akarjuk ennek az új világnak építésébe beleállítani, mert akkor és csak akkor remélhető, hogy ez az új világ nemcsak újabb, hanem jobb is lesz, mint a régi.

De ha máról-holnapra nem remélhetünk is teljes ered-

ményt, mégis örvendve kell bízunk abban, hogy egy ilyen felséges cél felé *minden lépés érték s minden közeledés diadal*. Azért csüggedetlenül kell dolgozni: a magunk lelkében, a magunk életében, családunkban, állásunkban, társadalmi összeköttetéseinkben, egyesületeinkben és főleg a Katolikus Akcióban, hogy az álom valóra váljék s a *mai Magyarország minél hivebb képe legyen Krisztus Magyarországnak, Szent István birodalmának!*

Nihil obstat. Dr. Julius Czapiak censor dioeceseanus. Nr. 5668—1938. Imprimatur. Strigoni, die 24. Decembris 1938. Dr. Joannes Drahos vicarius generalis.

Nyomatott: Korda R. T. Nyomdájában, Budapest, VIII., Csepregy-u. 2. sz.

